

Igazságügyi Minisztérium
Dr. Bóka János
európai uniós és nemzetközi
együttműködésért felelős államtitkár

dsmsatcab@im.gov.hu
szerzoijogireform@hipo.gov.hu

Wikimédia Magyarország Egyesület
1111 Budapest
Egry József utca 1. E
épület 7. emelet 703. ajtó
elnokseg@wikimedia.hu
<https://wikimedia.hu/>

Tárgy: a Wikimédia Magyarország Egyesület véleménye a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogi irányelvek átültetéséhez kapcsolódó módosításának 2020. május 7-i szövegtervezetéhez

Tisztelt Államtitkár Úr!

Általánosságban úgy látjuk, hogy a Minisztérium és az SZTNH a szerzői jogi törvény olyan modernizációját végezték el, amely a szerzői jogi irányelvek mechanikus, szó szerinti átültetésén túlmutat és többnyire megfelelő egyensúlyt teremt a jogosultak és a felhasználók érdekei között, legalábbis az uniós jogalkotó által biztosított keretek között.

Különösen pozitív például a 16. és 17. módosítás, vagyis a 35. § (2) és (3) bekezdéseinek az eltörlése, amely megkönnyíti, hatékonyabbá teszi különböző tudományos kutatási tevékenységek folytatását, és ezen keresztül innovációösztönző szerepet tölt be.

Mindazonáltal fontosnak tartjuk felhívni a figyelmet néhány olyan módosításra is, ahol a jelenlegi szövegtervezet megváltoztatása tűnik indokoltnak, a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról szóló 2019/790 irányelv (a továbbiakban az Irányelv) figyelembevételével.

1. DSM 17. cikk

1.1.A paródia kivétel szabályozása – a 2. és a 14. módosítás

A szövegtervezet alternatív javaslatait figyelembe véve, a 13. § (1) és a 34/A. § esetében is a B) opció átültetését támogatjuk. Egyrészt ez tükrözi híven az Irányelv szellemét, segíti elő az uniós harmonizációt, valamint könnyíti meg mind a bíróságok mind az érdekelt felek jogértelmezését. Legfőképpen pedig ez az a szövegtervezet, ami a szólásszabadságot a lehető legszélesebb körben biztosítja hatékonyan.

1.2. Az online tartalommesztő szolgáltatók meghatározása – 47. módosítás

Álláspontunk szerint a szövegtervezetben szereplő definíció nem kellő pontossággal jeleníti meg, hogy az online tartalommesztő szolgáltató csak profitorientált szervezet lehet. Ugyan ez a hiányosság az irányelv hivatalos magyar fordításából ered (lásd „üzletszerű összerendezés, valamint hirdetés” kontra „for profit making purposes”), ez azonban könnyen kiküszöbölhető, amennyiben az Irányelv 2. cikk (6) bekezdésében szereplő kivételeket a jogalkotó a javaslat indoklásából átemeli a törvényszövegbe. Ez a megoldás az uniós jogalkotói szándékot is jobban tükrözi, hiszen a kivételek a 2. cikkben kaptak helyet, és nem a bevezető rendelkezések ide vonatkozó 61-62. pontjában.

Minisztériumi javaslat	Új módosító
<p>„57/A. § (1) E törvény alkalmazásában online tartalommesztő szolgáltatónak minősül az olyan, az Ektv. 2. § k) pontja szerinti szolgáltató, amelynek fő vagy egyik fő célja a szolgáltatás igénybe vevője által feltöltött, jelentős mennyiségű, szerzői jogi védelem alatt álló mű</p> <p>a) tárolása,</p> <p>b) nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétele [26. § (8) bek. és (8a) bek.],</p> <p>c) üzletszerű összerendezése, valamint hirdetése.</p>	<p>„57/A. § (1) E törvény alkalmazásában online tartalommesztő szolgáltatónak minősül az olyan, az Ektv. 2. § k) pontja szerinti szolgáltató, amelynek fő vagy egyik fő célja a szolgáltatás igénybe vevője által feltöltött, jelentős mennyiségű, szerzői jogi védelem alatt álló mű</p> <p>a) tárolása,</p> <p>b) nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétele [26. § (8) bek. és (8a) bek.],</p> <p>c) üzletszerű összerendezése, valamint hirdetése.</p> <p>(2) Nem minősülnek az (1) bekezdés alapján meghatározott online tartalommesztő szolgáltatóknak különösen a nonprofit online enciklopédiák, a nonprofit oktatási és tudományos adatbázisok, a nyílt forráskódú számítógépi programokat fejlesztő, illetve mesztő platformok, az Európai Elektronikus Hírközlési Kódex létrehozásáról szóló 2018/1972 irányelvben meghatározott elektronikus hírközlési szolgáltatások nyújtói, az online piacterek és a vállalkozások (beleértve az alkalmazás-áruházakat is) közötti felhőalapú szolgáltatások, továbbá azon felhőalapú szolgáltatások, amelyek lehetővé teszik a felhasználók számára, hogy saját használatukra tartalmakat töltsenek fel.</p>

2. DSM 15. cikk – Sajtókiadvány kiadóinak védelme – 66. és 68-69. módosítás

A sajtókiadványok törvényi definíciója (82/A. §) megfelel az irányelvnek, véleményünk szerint helyes döntés a tudományos és akadémiai céllal kiadott időszaki kiadványok kivételének törvényszövegben történő említése, ennek kihagyása bizonytalanságot eredményezhetett volna. Itt felmerülhet, hogy a bevezető rendelkezések 56. pontjából a másik kivételt is törvényi szintre emelje-e a jogalkotó, vagyis, hogy azon blogok, illetve weboldalak, ahol nem egy szolgáltató kezdeményezése, szerkesztői felelőssége és ellenőrzése keretében végezik a tartalomelőállítást szintén ne essenek e szomszédos jog hatálya alá. Megítélésünk szerint ugyanakkor nehéz élesen elhatárolni, hogy mely blogok tartozhatnak a kivétel alá. Ide tartozik-e például egy újságíró blogja, amit egy online újság is hirdet, vagy amihez az újságíró foglalkoztató újság biztosít tárhelyet, de a főszerkesztő nem szerkeszt-ellenőriz? Ennek megfelelően a bírói gyakorlatra hárul majd a kérdés rendezése, és ebből a szempontból nem lényeges a kivétel említése kifejezetten törvényi szinten.

Szintén nagyrészt pozitívnak értékeljük az új szomszédos jog körének meghatározását, például, hogy a 82/C. § nem definiálja mi minősül nagyon rövid részletnek, ez ugyanis lehetővé teszi, hogy a szólásszabadság a bíróságok eseti mérlegelésén keresztül jusson érvényre. Ugyanakkor az indoklásban is említett három kivétel közül csak kettőt nevesít a törvényszöveg-tervezet. Az irányelv 15. cikk (1) bekezdése szerinti első kivétel (egyéni felhasználók általi magáncélú vagy nem kereskedelmi célú felhasználás) törvényi szintre emelése egyértelműbb helyzetet teremtene, különösen mivel a kihagyott kivétel a magánfelhasználókat érinti, akik szerzői jogi kérdésekben a legkevésbé tájékozott érdekcsoport. Jogaik védelme tehát az indokláson túlmenő, törvényi szabályozást indokol.

Minisztériumi javaslat	Új módosító
82/C. § Nem szükséges a sajtókiadvány kiadójának hozzájárulása a nyilvánosságra hozott: a) sajtókiadványok egyéni felhasználók általi magáncélú vagy nem kereskedelmi célú felhasználására, b) sajtókiadványra mutató hiperhivatkozások használatához.	82/C. § Nem szükséges a sajtókiadvány kiadójának hozzájárulása a nyilvánosságra hozott: a) sajtókiadványok egyéni felhasználók általi magáncélú vagy nem kereskedelmi célú felhasználására, b) sajtókiadványra mutató hiperhivatkozások használatához, c) sajtókiadványok egyes szavainak vagy nagyon rövid részleteinek felhasználásához.

Az Irányelv 15. cikkéhez kapcsolódóan utolsó megjegyzésként szeretnénk kihangsúlyozni, hogy a 69. módosító jelenlegi szövege retroaktív kötelezettséget keletkeztet, és ezért a releváns dátum megváltoztatását látjuk indokoltnak olyan módon, hogy a szomszédos jog csak a törvénymódosítás hatálybalépése után nyilvánosságra hozott sajtókiadványokra vonatkozzon.

3. DSM 3. és 4. cikk – Adatbányászat – 21-22. és 73. módosítás

Az Irányelv ezen cikkeit nagy várakozással fogadtuk, az adatbányászat szabad felhasználásával megnyílik az út nem csak szerteágazó tudományos kutatások irányába, hanem ingyenesen elérhető szótárak fejlesztése is egyszerűbbé és gyorsabbá válik például. Nagy örömmel fogadtuk, hogy a javasolt szövegtervezet az adatbányászatot ellenérték nélküli, szabad felhasználásként szabályozza. Szintén pozitív, hogy a „megfelelő biztonsági szint” megállapítását a törvényhozó nem vállalta magára, hanem a majd kialakuló bírósági gyakorlatra bízta, így biztosítva a technikai függetlenséget, és ezáltal az adatbányászathoz történő demokratikus hozzáférést.

Kiemelten fontos azonban a kizáró tiltakozás elérhetősége és egyértelműsége a felhasználó számára. Bizonytalanság esetén az Irányelv által biztosított óriási lehetőségeket egyáltalán nem lehet kihasználni. Nem lehet tehát alábecsülni annak a jelentőségét, hogy az adatbányászatot technikai úton végzik, valamint, hogy egy adott adatbányász projekt tárgya gyakran tekintélyes mennyiségű szöveg, kép, vagy egyéb adat. Ennek megfelelően irreális elvárás, és ezen szabad felhasználás lényegével összeegyeztethetetlen, ha az interneten keresztül nyilvánosan hozzáférhetővé tett tartalom esetében nem géppel olvasható formában is tiltakozhat a jogosult. Ennek megfelelően a gépi olvasás hozzáférhetőségnek nem mint egy, a „megfelelő mód” lehetséges értelmezéseként kell megjelennie az indoklásban, hanem mint jogszabályi követelménynek a törvényszövegben.

Minisztériumi javaslat	Új módosító
35/A. § (1) Szabad felhasználás a műveken végzett szöveg- és adatbányászathoz szükséges többszörözés és kimásolás [84/A. § (1) bek a) pont], amennyiben a) a felhasználással érintett műhöz jogszerűen fértek hozzá, b) a jogosult a szabad felhasználás ellen előzetesen, megfelelő módon nem tiltakozott, és c) a szabad felhasználás keretében létrejött másolatok megőrzésére az adatbányászat céljából szükséges ideig kerül sor.	35/A. § (1) Szabad felhasználás a műveken végzett szöveg- és adatbányászathoz szükséges többszörözés és kimásolás [84/A. § (1) bek a) pont], amennyiben a) a felhasználással érintett műhöz jogszerűen fértek hozzá, b) a jogosult a szabad felhasználás ellen előzetesen, megfelelő módon, illetve az interneten keresztül nyilvánosan hozzáférhetővé tett tartalom esetében géppel olvasható formában nem tiltakozott, és c) a szabad felhasználás keretében létrejött másolatok megőrzésére az adatbányászat céljából szükséges ideig kerül sor.

A DSM irányelv 3. és 4. cikkéhez kapcsolódó másik jelentős problémakör az úgynevezett technological protection measures (TPMs), vagyis **műszaki** védelmi intézkedéseknek a rendszere. Ezek az intézkedések megakadályozzák a tartalomhoz való automatizált vagy tömeges hozzáférést, ennek eredményeképpen pedig egy, a szabad felhasználás alá eső tevékenységet folytató kutató, vagy adatot gyűjtő személy adatbányász szoftvere nem tud hozzáférni a tartalomhoz olyan módon, hogy abból használható információt szerezzen. Ezek az intézkedések automatikus mechanizmusok, nem képesek megállapítani, hogy az adatbányászat jogszerű-e vagy sem. Ez különösen a 35/A. § (2) bekezdése szerinti felhasználás esetében aggályos. Korábbi tapasztalatok alapján, főleg az Egyesült Királyságban, ezek a technikai intézkedések a jogszerű szabad felhasználást teljesen ellehetetlenítették, mivel gyors és hatékony jogorvoslati rendszer nem volt elérhető.

Ezért szeretnénk ismét javasolni, hogy a törvény előírjon egy 72 órás határidőt, amin belül a szolgáltató/kiszolgáltató kivizsgálja, hogy a szabad felhasználás jogszerű-e, és amennyiben nem tudja megindokolni a tiltást, például a jogosult előzetes kizárására hivatkozással, akkor azt fel kell oldania. Amennyiben az indoklást a felhasználó nem akarja elfogadni, a felek fordulhatnak a 95/A. §-ban meghatározott egyeztetőtestületi eljáráshoz. Ez utóbbi önmagában azonban kevésnek ígérkezik e szabad felhasználás kikényszerítéséhez.

4. DSM III. Cím I. Fejezet - A kereskedelmi forgalomban nem kapható művek – 27. és 33. módosítás

A kereskedelmi forgalomban nem kapható művek szabályozása mind a felhasználók, mind általában a közös kulturális kincsünk tekintetében igen fontos. Pozitívnak tartjuk, hogy az indoklás tartalmazza az Irányelv bevezető rendelkezéseiben található értelmező szakaszokat, legalábbis a tekintetben, hogy mi tekinthető egyéb változatnak és mi átdolgozásnak. Szintén támogatjuk az ún. cut-off rendelkezést (41/M. § (10)) amely nagyobb jogbiztonságot teremt, és a kulturális intézmények helyzetét jelentősen megkönnyíti, vagyis végső soron több mű a közönséghez való eljuttatását teszi lehetővé.

Említést érdemel, hogy mint más szakaszoknál, itt is a „best effort” (ésszerű erőfeszítések) angolszász fogalma helyett a kontinentális polgári jog „az adott helyzetben általában elvárható magatartás” sztenderdjét használja a javaslat, ami a véleményünk szerint valóban jobban illeszkedik a magyar bírói gyakorlathoz és könnyebben alkalmazható a hazai szerzői jogi és polgári jogi szakembereknek. Ez azonban azt is maga után vonta, hogy az Irányelv bevezető rendelkezései 38. pontja, hogy ti. mi az ésszerű ebben a helyzetben, nem került bele a javaslat indoklásába. Álláspontunk szerint, a kontinentális szóhasználat ellenére, érdemes lehet a következő szöveg beemelése:

Az adott helyzetben általában elvárható magatartás nem kell, hogy idővel megismételt intézkedést foglaljon magában, de magában kell foglalnia minden olyan könnyen hozzáférhető bizonyíték figyelembevételét, amely a művek vagy más védelem alatt álló teljesítmények szokásos kereskedelmi csatornákon keresztüli várható hozzáférhetőségéről tanúskodik. A művek egyenkénti értékelését csak akkor kell megkövetelni, ha ez a releváns információk rendelkezésre állása, a kereskedelmi hozzáférhetőség valószínűsége és a várható tranzakciós költségek fényében észszerűnek tűnik.

A fentiek megfontolását előre is köszönjük.

/dr. Trombitás Mónika,

Wikimédia Magyarország Egyesület

Kelt.: 2020. június 8.